

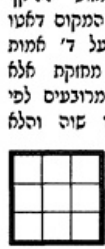
סוכה פרק ראשון סוכה

(6) עירובין טו. (7) (8) עירובין טז. (9) כ"ב ק"א. (10) (11) עירובין טז. (12) ד' ל"ב במ"ב מ"ג. (13) ר"ה במסכת פ"ב ט"ו. (14) היא תפוח גמלי' אהלים פ"ב מ"ו.

הני מילי. דהיינו ג' איכה רוחא טפח: בעיגולא. רוחא טפח יש צו והוא עגול וכל עגול אין רחבו אלף בלמטו ואין צנינו ד' אמות מרובעות שיהא ארבע צלדיה כמו בצלמעה ובריבועא איכה הקיפה טפי: **מכדי כמה מרובע יתר על העיגול רביעי.** ממני' היא חז"ל ארבעים

ותשע מדות והדברים נראין לעינים דלילו אמה עגולה חוט שלש אמות מקיפה ואמה מרובעת צריכה חוט ד' לטוביה אמה לכל רוח: **בשיסר.** היקף סגי: ה"פ. דסגי בשיסר מהאי טעמא דמרובע יתר על עיגול רביעי: **בעיגולא דנפיק מינו ריבוע.** אם היקפת צמות של ט"ו אמה בקרקע נריבועא תמלא בתוכו ארבע מרובעות ואם היית לריך לעגלו מפנינס ולהאיץ קרנת ריבועו אמה עגולו צמות י"ב ומלא חילון יתר על הפנימי רביעי אף כלן אם הייתה מרובעת סוכה זו דיה להיות כדי שישו צהיקיפה ששה עשר בני אדם: **אבל בריבועא מנו עיגולא בעינן טפי משום מורשא דקרינא.** אבל עכשו כשעשה אמה עגולה אם לא היה הקיפה אלף ששה עשר נמלא האמנע רוחב הרבה מארבע ואידיה הולכים וכלים עד לכלה ואין אמה מואל צדיה ארבע שאין לה זווית ורבי ארבע מרובעות בעי וריך אמה לעשות על כרחק היקף עיגולה גדול כדי שחולל לרבע ממוטה ארבע מרובעות שיש להם זווית: **מכדי כל אפסא בריבועא כו'. כשאתה מודד**

כמה מרובע יתר על העגול רביעי. אין להוכיח דבר זה מהא דטבלא מרובעת של שלש על שלש וחוטו של שמים עשרה יסוד אמה ועגולה עגולה של שלש חוט של שמש אמות יסוד אמה דכל שיש צהיקפו שלשה טפחים יש צו רחב טפח כדלמחר בשמעתיך יאין מציאין רחיה ממוט היקפו הגדול רביעי אבל רוחב המקום דלחו טבלא עגולה של ד' על ד' אמות טבלא של ג' על ג' מרובעים לפי שהחוט המקיפו מדמו שיה והלא כשתחלוק טבלא של ג' על ג' מרובע על ג' לרעיות לאורך ושלש רעיות לרוחב לא

תמלא נה כי אם ט' [של] אמה על אמה ועגולה עגולה של ד' על ד' ע"כ יש צה י"ב רעיות של אמה על אמה שהרי (אם) ריבוע של ד' אמה על אמה אלף ודאי של רחב אמה לארבע וכן לרחבו תמלא צו י"ו רעיות של אמה על אמה ומרובע אינו יתר על העיגול אלף רביעי נמלא אמה אומר שהעגולה היא י"ב אמה על אמה אלף ודאי אין רחיה מחוט של היקף כלל ועוד מדע דרעושה של ה' אמות אורך על רוחב אמה חוט של י"ב אמה מקיפה כשחלק לחלקה לרעיות של אמה על אמה אין צה אלף חמש אמות והיינו טעמא לפי כשאתה מניח חוט בריבוע הולך ומיירל לזווית וכשאתה מניחו בעגול מרחיב והולך ואם צבאו לכיון החשבון דמרובע יתר על העגול טבלא מרובעת בעינן זה שחעשה נקודה של משהו ותקיפה צמותו הרבה סביב זה סיבוב אחר סיבוב עד שירחיבו ויגדל רוחב בעגול טפח על טפח ואחר כך תחמך החוטין מן הנקודה ולמטה דהיינו מחזי רוחב עיגול ולמטה ואחר שיחמכו יתפשו כל החוטין מיומין ומשמאל וממלא כל חוט הולך ומאריך מחבריו משהו ממלא ומשהו ממלא עד שאתה מגיע לחוט העליון דלרבי ג' טפחים שהוא חוט החיטין שהוא מסבב טפח על טפח דכל שיש צרוחו טפח יש צהיקפו שלשה טפחים נמלא החוטין הללו מדורין בעינן זה כמין רעושה רחבה בצלמנע חזי טפח והיינו כנגד הנקודה ממלא וממלא כלה והולכת ולרעה עד משהו ואם צבאת לחזור ולחלק אותה בצלמנע היינו כנגד הנקודה תמלא שמי רעושות שלל אמה ארבע טפח וממלא ומלא אמת רחבה חזי טפח ומלא אמת כלה עד משהו ועמה תלטרף אלו שמי הרעושות ושיס הארוך כנגד הקרן תמלא רעושה ארבע טפח וממלה על רוחב חזי טפח תחלוק אותה לשלש רעושות תמלא צה שלש רעושות מחזי טפח על חזי טפח ואילו רעושה מרובעת של טפח כשתחלקנה שמי וערב תמלא צה ארבע רעושות של חזי טפח על חזי טפח הרי לך מרובע יתר על העיגול רביעי: **בל אמתא בריבוע אמתא ותרתי חומשי' ריבוע** אין החשבון מכוון ולא דק דליכא טפי פורתא שאם מעשה ריבוע של עשר על עשר ותחלק אותו שמי וערב תמלא בתוכו ארבעה ריבועים של חמשה על חמשה חוזר וחלוק אותם ריבועים לאלכסונוס הולך לצד אמנע של ריבוע גדול תמלא ריבוע הפנימי חמשים אמה שהרי הוא חזיו של חילון שהרי חלקת הריבועים של ה' על ה' כל אחד לאלכסונו ואם לא היה צו אלף לפי חשבון אמתא ותרתי חומשי' ריבוע על שבעה על שבעה על עשרה דעולה למאה רעושות של אמה על אמה: יוחנן דעל כרחק מקום גברי קחשיד דשמעינן ליה בדיחא בעירובין צרש חילון (דף ע"ו.) דלמחר חילון עגול לריך

דאמרינן לא דק פורתא טובא מי אמרינן לא דק א"ל מר קשישא בריה דרב חסדאי לרב אשי מי סברת גברא גברא באמתא יתיב תלתא גברי בתרתי אמתא יתיבי כמה הוו להו שיתסר אגן שיבסר נבי חומשא בעינן לא דק אימור דאמרינן לא דק לחומרא לקולא מי אמרינן לא דק אמר ליה רב אשי לרב אשי לעולם גברא באמתא יתיב ורבי יוחנן מקום גברי לא קחשיב כמה הוו להו תמני סרי בשיבסר נבי חומשא גניא ארינו דלא דק ולחומרא לא דק י"רבגן דקיסרי ואמרי לה דייני דקיסרי אמרי עיגולא דנפיק מגו ריבועא רבעא ריבועא

בשיתסר סגי ה"מ בעיגול דנפיק מגו ריבועא אבל ריבועא מפי משום מורשא דקרינא אמתא בריבועא אמתא ותרתי חומשי' באלכסונו שיבסר נבי חומשי' סגיא לא דק אימור דאמרינן לא דק פורתא טובא מי אמרינן לא דק א"ל מר קשישא בריה דרב חסדאי לרב אשי מי סברת גברא גברא באמתא יתיב תלתא גברי בתרתי אמתא יתיבי כמה הוו להו שיתסר אגן שיבסר נבי חומשא בעינן לא דק אימור דאמרינן לא דק לחומרא לקולא מי אמרינן לא דק אמר ליה רב אשי לרב אשי לעולם גברא באמתא יתיב ורבי יוחנן מקום גברי לא קחשיב כמה הוו להו תמני סרי בשיבסר נבי חומשא גניא ארינו דלא דק ולחומרא לא דק י"רבגן דקיסרי ואמרי לה דייני דקיסרי אמרי עיגולא דנפיק מגו ריבועא רבעא ריבועא

שערו חכמים: **בשיבסר נבי חומשא סגי.** שהרי אין לריך להרחיב עיגול זה אלף שמתמלא וכשאתה משיב למוט טבלא מרובעת יהא חוט העיגול המקיפו נוגע בקרנות הריבוע נמלא עיגול זה רחב ממוט כמזוית לזוית של ריבוע שהוא חמש אמות ושלשה חומשים ודבר עגול כל רחבו שיה כאלכסונו כן אמנעו שהרי אין לו זווית ומלא חוט חמשה ושלשה חומשין על חמשה ושלשה חומשין וכל שיש צרוחו טפח בעיגול לריך היקפו שלשה נמלא לחמש אמות רחב חמש עשרה אמה היקף ולשלשה חומשין חשע היקף שהן שמי אמות פחות חומש הרי שיבסר נבי חומשא פחות חומש: לא דק. ר' יוחנן במילתיה ללמנע ואמר טפי דכל כמה דהיא גדולה טפי עדיפא: **לחומרא.** אם אמר להוסיף על השיעור דלא תש ללמנע לא היה קשיא לן אבל השתא דנציר ליה שיעורא והכשיר את הפסולה קשיא לן מי לא דק במילתיה דלא ליקול: **באפסא ימיב.** ואי הוה מלריך רבי יוחנן להושיבם לתוכה ודאי איכא לאקשיי: **אלא ר' יוחנן מקום גברי לא קחשיב.** בחוק הסוכה אלף סביבותיה מנחות הוא אומר להושיבם הרי פיתחנו מן החשבון מרוחב העיגול שמי אמות על שמי אמות כשאתה סובבו צמותו סביבו מנחות היקפו עשרים ארבע אמה מואל בתוכו שמונה על שמונה דכל שיש צהיקפו שלשה יש צרוחו טפח ועכשו שהפסות מפנימה למושבן אינו רחב אלף ששה על ששה דהא גברא אמתא ימיב והואלך לך אמה מזה ואמה מזה לכל זד: **כמה על לכו פתמי סרי.** צהיקיפה יש שמונה עשר דהא רחבה ששה על ששה: **ולחומרא לא דק.** שהוסיף מעט על השיעור ולא למנעו ומיהו פורתא הוסיף דלא הרחיבו בתוכו יותר על שיעורו אלף שני חומשין דהיינו שליש משהו חומשין שהוסיף צהיקפו וליכא לאקשיי כדאקשט לעיל טובא מי לא דק: **ורבנן דקיסרי אמרי.** לעולם מקום גברי בעינן דלהוי לחוכה עשרים ארבע אמות: **דעיגולא מנו ריבועא ריבועא.** מפיך מן הריבוע כשאתה עוגל את המרובע מתוכו: **אבל**

דהיינו ו' על ו' נמלא דלון צו חזיו של חילון דריבוע של שבעה על שבעה על עשרה דעולה למאה רעושות של אמה על אמה: **רבי' יוחנן סוקום גברי' א' קחשיב.** על חנס דחק ליישב דברי ר' יוחנן דעל כרחק מקום גברי קחשיד דשמעינן ליה בדיחא בעירובין צרש חילון (דף ע"ו.) דלמחר חילון עגול לריך

והחזיקו הני מילי בעיגולא, כלומר לא תמצא חילו ד' אמות אלא באמצע בלבד, אבל בעירובין איך מוצא ד' אמות, והן באהלות כמה יהא צהיקפו היתה בה טפח (6) במרובע במרובעת ארבעה, שמרובע יותר על העיגול רביעי (7) ואמרינן מיכדי (כמה) מרובע יותר על העיגול רביעי, כיוון גברי סגי, דהא משכחת ד' על ד' אמות, והחזיק הני מילי דמרובע יותר על העיגול רביעי, בעיגולא דנפיק מינו ריבועא, אבל ריבועא דנפיק מינו עיגולא בעינן טפי משום מורשא דקרינא. ראינו לריבוע הגאון פירש ואמר איך מוצא ד' על ד' אמות, אלא [אם] יש בעיגול י"ו אמה וה' שבועים ושני שלישי שבוע חסר מעט. ותוב אמרינן סברי כל אמתא בריבועא אמתא ותרתי חומשי' באלכסונו, כלומר אפי' אם תחשוו באלכסון במתחת וזוהי המשוך בהם, ומורשא דקרינא לא יוסיף יותר על כל אמה [אלא] שני חומשין, י"ב אמה (י"ב) [כ"ד] חומשין, משום שתרבעוהו ותוציא מורשאתו בקרנותיו, ומצאו כ"ד חומשין, הנה ה' אמות פחות חומש, ושתיים עשרה, הנה י"ו אמה פחות חומש, והוה שאמרו בשיבסר נבי חומשי' סגי, כלומר בה השיעור כיוון נבי חומש בעיגולא חסבא ד' על ד' אמות, אחרי חשבון מן מורשא דקרינא. והחזיק לא דק, כלומר הוסיף על שיעור ולא דיקק, והמתהוין אימור דאמרינן לא דק פורתא, טובא מי אמר, לחשבון אחר, כלומר אין כל אדם ישיבתו אמה, אלא בקום שמי אמות ישיבת ג' אשיות הן, א' הנה בכמה אמות ישיבת כ"ד בני אדם, כ"ו בני אמות, ואם תשיבת בני חומש בעינן, רשינן לא דק, הוסיף אמה אחת פחות חומש, ואמרינן אימור דאמרינן לא דק לחומרא, והוה קולא יהא כי ב"ר אמה הסוכה פסולה היא, ואתה ישיבת אותה, וישנן לעולם גברא באמתא יתיב, ור' יוחנן בקום גברי' לא קחשיב, פירוש בני אדם הללו חשבם ר' יוחנן במקום דופן, וכשיבסר אדם נמצא ירבו עד שוקו אמה, והוויש כנגדו אמה, כשיהיה ח' אמות בעיגול, נמצא מקום ישיבת זה אמה ומקום הישב כנגדו אמה אחת, כשתוציא מכלל השמונה אמות (במקום ישיבתם נמצא פניו בניהם שש אמות, וכל עיגול שיש בתוכו שש אמות ק' יסובבחו י"ח אמה, ודי לנו כיוון נבי חומש, נמצא שהוסיף אמה וחומש, ורשינן לחומרא הוסיף, והיינו לא דק ולחומרא לא דק.

(6) לפנינו שם מירי הפסוק נקודה ולא תמצא חילון דני' אמתה היה לו לרבינו ד"ל טס... (7) ע"פ כהן ד' והסוקף גפסריה כ"ד ד"ל ריבועא